

Tekst en beeld: Arjan Broers. Bron: website Dominicanen Nederland, 3 februari 2010

Radboud Universiteit eert 'icoon' Schillebeeckx

Onderzoekers van de Katholieke Universiteit Leuven en de Radboud Universiteit Nijmegen zijn van plan zich de komende jaren intensiever met de theologie van Edward Schillebeeckx bezig te houden. Dat viel te beluisteren tijdens de plechtige academische zitting waarmee de Nijmeegse universiteit op 2 februari een 'icoon' herdacht.

De aula van de Radboud Universiteit tijdens de zitting. Achter aan de muur hangen schilderijen van iconen van de universiteit, onder wie Schillebeeckx (zie onder).

Edward Schillebeeckx bracht de Radboud Universiteit wereldfaam, erkende rector magnificus prof. Kortmann, door zijn wetenschappelijke prestige én door zijn houding: 'onafhankelijk, eerlijk, geëngageerd en nooit bang'. De acht eredoctoraten en de prestigieuze Erasmusprijs markeren dat. 'Schillebeeckx heeft Leuven nooit verlaten', zei prof. Lieven Boeve, decaan van de Vlaamse universiteit waar de dominicaan doceerde tot zijn benoeming in Nijmegen, in 1957. 'Onze docenten bleven immers werken in voortdurende dialoog met zijn theologie.'

Vuur

Het was niet zo gek dat de decaan van Leuven zich de op 23 december overleden theoloog wat probeerde toe te eigenen. De plechtige academische zitting in Nijmegen, waar naast een groot aantal belangstellenden ook tientallen hoogleraren bij aanwezig waren, vond plaats op een bijzondere datum. Op 2 februari 1974, precies 36 jaar geleden, verleende Leuven een eredoctoraat aan Schillebeeckx. Boeve herinnerde de zaal eraan hoe Schillebeeckx die dag preekte tijdens de eucharistieviering. 'Hij begon met te zeggen dat wij, theologen, de kloof tussen leer en mensen niet kleiner hebben weten te maken, en dat we niet bij machte zijn gebleken om het vuur van buiten, in de maatschappij, naar binnen in de kerk te doen slaan. "We zijn vooral doende elkaar in naam van Christus de kerk uit te jagen", zei hij.'

Vlnr: theoloog Stephan van Erp, Dries van Agt (op zijn 79ste verjaardag), Maria ter Steeg en oud-universiteitsbestuurder Jan Peters s.j. Ook aanwezig waren onder meer bisschop Hurkmans van Den Bosch en de oud-bisschoppen Muskens en Ernst.

Keurig

Of dat laatste nog steeds zo is valt te betwijfelen - de kerkelijke posities zijn wel zo'n beetje ingenomen en als er nog gejaagd wordt, dan in ieder geval niet meer wederzijds. Maar de opmerkingen over de kloof tussen traditie en heden, en over het gebrek aan vuur in kerk en theologie, die zijn nog even actueel.

De academische zitting zelf had een keurig en wat formeel karakter, en had in zekere zin zichzelf als onderwerp. Het engagement van Edward Schillebeeckx met de kerk, de wereld en de gewone mensen werd wel genoemd, maar niet opgenomen als een essentieel onderdeel van de wetenschapsbeoefening, behalve misschien in het pleidooi van Stephan van Erp dat gisteren op deze site stond samengevat.

In de corona van hoogleraren zaten ook dominicanen: prof. Ad Willems o.p. (rechts) en lekendominicaan prof. Erik Borgman. Op de achtergrond links, in pij, de Duitse theoloog Ulrich Engel o.p.

Schatplichtig

Wel verklaarden de verschillende sprekers zich schatplichtig aan Edward Schillebeeckx. Docent systematische theologie Stephan van Erp sprak de persoonlijke wens uit nog eens 'een complete dogmatiek' te schrijven op grond van de vele verschillende teksten van Schillebeeckx. Rector Kortmann haalde instemmend diens profetische kritiek aan – eind jaren zestig al – op een cultuur die, ook in het onderwijs, eendimensionaal wordt door het denken in termen van markt en concurrentie. 'Toekomstig onderzoek zal uitwijzen of hij een kind van zijn tijd was of aan de wieg van zijn tijd stond', zei de Nijmeegse decaan theologie en filosofie prof. Ben Vedder. Ondertussen 'zijn voor ons zijn teksten zo rijk aan betekenis dat ze die niet met één keer lezen prijs geven'.

Wat nu?

Het was Leuenaar Lieven Boeve (*foto rechts*) die stelde dat Schillebeeckx zo succesvol is geweest, dat veel van wat hij leerde inmiddels gemeengoed is geworden. 'Hij heeft de hermeneutische wending in de theologie voltrokken en we zijn hem daar erkentelijk voor. Maar wat nu?' Boeve verklaarde dat de Leuense faculteit godgeleerdheid, samen met collega's uit Nijmegen en andere partners, nader onderzoek wil gaan doen op twee fronten. Ten eerste historisch: welke invloed heeft de overleden dominicaan gehad op de kerk van zijn tijd? Het halve eeuwfeest van het Tweede Vaticaans Concilie, de komende jaren, geeft daar alle aanleiding toe.

Ten tweede blijft Schillebeeckx staan voor een minstens intrigerende en misschien ook broodnodige houding voor theologen en gelovigen: de moderniteit niet als een bedreiging te zien, maar als bondgenoot om het christelijk geloof authentiek te beleven.

Dit schilderij van de Franse kunstenaar Jean le Gac toont Schillebeeckx naast een pietaafbeelding van Christus. Het is een van de grote schilderijen die de aula van de Radboud Universiteit sieren.